VIIKONVAIHDE

LUKUPIIRI
Sarjassa luetaan uusia ja vanhoja kirjoja. Lukuvuorossa **Kirsi Nahkanen**.

Tällaisia naisia Suomi tarvitsee

”Hyvään elämään vaikuttaa se, mihin kohtaan avaruutta itsensä sijoittaa.”

Äärimmäisen viisas lause, johon Reetta Meriläinen elämäkertansa loppupuolella päätyy.

Meriläinen ruotii elämäänsä lapsuudesta alkaen. Lapsuuden muistot ovat kultaisia ja rikkaita. Ne ovat hämmästyttävän tarkkoja ja varmasti mielenkiintoisia lukijoille, jotka ovat eläneet samaa aikakautta.

Itselleni kirjan alkupuoli jäi etäiseksi ehkä siksi, ettei omia kokemuksia tai edes vanhempien kertomuksia kyseisestä ajasta ole.

Lähestymistapa muistoihin on kuitenkin mielenkiintoinen: ei kronologinen vaan eri teemojen kautta asioita käsittelevä. Kaikesta huomaa, että Meriläinen on tekstin tekemisen ammattilainen.

Teemat ovat eheitä kokonaisuuksia. Kirjoittaja peilaa omia kokemuksia yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja ajankuvaan. Kuvaukset ovat niin eläviä, että tapahtumat on helppo kuvitella, vaikka ei olisi tuolloin elänytkään.

”Viikonloppuisin karjalaisperheiden leivinuunissa kypsyivät karjalanpaisti ja -piirakat, mutta jos uuni lämpisi viikolla, tarjolla saattoi olla lämmintä lanttu-, peruna- tai lihakukkoa. Etenkin lanttukukko oli väkevien aistimusten juhlaa: tuoksu oli vahva ja voin näki sulavan lanttu- ja sianlihaviipaleilla.”

Eikö voikin ihan haistaa sen lanttukukon?

Meriläinen linkittää lapsuuden ja nuoruuden tapahtumat kitkattomasti Suomen tilanteeseen ja yhteiskunnan murrokseen, jolloin kokonaiskuvasta tulee eheä ja viimeistellyn oloinen. Välillä teksti ja tarinat ovat ehkä jopa liian viimeisteltyjä. Kaikenlainen rosoisuus puuttuu. Kuinka paljon jääkään tarinan ulkopuolelle?

Mielenkiintoisin osuus alkaa siitä, kun Meriläinen siirtyy Helsingin Sanomiin ja etenee tehtävissään Sanoman toimittajakoulun johtajaksi ja uutispäätoimittajaksi. Kulloinenkin maailman tilanne heijastuu voimakkaasti toimitukseen. Kirjasta käy ilmi, miten uutisten teko on kehittynyt, uutisvälineet muuttuneet ja miten Meriläinen on ollut visionääri uusien formaattien, esimerkiksi verkkouutisoinnin kehittämisessä.

Viimeisessä kappaleessa Meriläinen paljastaa oman äänensä, sivistyneisyytensä ja avarakatseisuutensa. Sydämen sivistyneisyyden, niin kuin hän itse asiaa nimittää.

Tällaisia naisia Suomi tarvitsee ja on tarvinnut. Meriläinen pohtii muun muassa kansallista identiteettiä, yleistysten ja tyypittelyjen vaarallisuutta sekä erilaisia keinotekoisia tai todellisia rajoja ihmisten välillä. Tätä pohdintaa olisi mielellään lukenut pidempäänkin.

Reetta Meriläinen: Tytön tie. 207 sivua. Kirjapaja.

Herraksi ihan tavallinen ihminen

Reetta Meriläinen oppi jo lapsena, että ihminen ei ole koskaan liian köyhä auttaakseen muita.

MARKKU VUORIKARI

Reetta Meriläisen kodin ikkunat Helsingin Arabianrannassa avautuvat merelle. ”Olen aina kaivannut tilaa ja halunnut nähdä kauas. Se merkitsee mahdollisuuksia.”

Elähän viisastele, sanoivat vanhemmat. Vaikka ei pieni Reetta viisastellut – mietti vain, saako paljon puhutusta kylän kermasta voita.

Polvijärvellä eliitti oli kuiskuttelun kohde. Kun lääkäri tai lakimies tervehti, tämä sai osakseen hyväksyvää supinaa: ihan tavallinen, vaikka herra onkin!

Sitä alkoi Reettakin aikuisena kuulla, kun hän palasi synnyinseudulleen Helsingin Sanomien päätoimittajana.

”Ethän sie oo mihinkään muuttunut, vaikka oot siellä herrojen kanssa marjassa!” vanhat tutut sanoivat, ja nyt jo eläkkeellä oleva **Reetta Meriläinen** on siitä yhä mielissään.

”En oikein osaa olla herra. Se on varmaan synnynnäinen asia ja johtuu osittain juuristani.”

Oikeassa paikassa oikeaan aikaan

Niissä kisoissa Suomi hiihti kaksoisvoittoon. **Kalevi Hämäläinen** lykki olympiakultaa, **Veikko Hakulinen** hopeaa. Isä pyyhki kyyneliä, ja 10-vuotiaan Reetan sisällä syttyi kipinä. Hän alkoi lukea Karjalaisen urheilusivut tarkkaan ja kerätä tuloksia leikekirjaan.

Toimittajan urasta hän ei kuitenkaan haaveillut. Se syntyi vahingossa.”Olin oikeassa paikassa oikeaan aikaan”, nyt 65-vuotias Meriläinen muotoilee.

Opiskeluhalua hänellä tosin oli aina, kuten myös rohkeutta toteuttaa kiinnostavia asioita. Meriläinen oli jo lapsena utelias ja nokkela, minkä jotkut tulkitsivat näsäviisaudeksi. Tiskivuorosta hän yritti luistaa vetoamalla älykkyyteensä, mikä aikuista Reettaa ihmetyttää.

”Olen hyvin itsekriittinen ja epäillyt aina omaa älykkyyttäni.”

Nuorena Meriläistä kiinnostivat etenkin kielet, mutta ammattia hän ei meinannut itselleen keksiä. Lukion ammatinvalinnan ohjaajakin levitteli käsiään.

Kun Sanoman toimittajakouluun haettiin uusia opiskelijoita, Meriläinen haki, vaikkakin sellaisella asenteella, ettei todellakaan tule valituksi. Vaan tulipa kuitenkin, ja seuraavana kesänä tarjoutui mahdollisuus päästä harjoittelijaksi urheilutoimitukseen.

Ensimmäisen jutun illan vastuuvuorolainen repi, toisesta tuli parempi.

Pian Meriläinen kiersi maailmaa kisojen perässä, ja vuonna 1991 hänestä tuli Helsingin Sanomien ensimmäinen naispäätoimittaja.

Hän uskoo, että menestyksen syynä on ollut avoimuus uusia asioita kohtaan.

”Minulta on aina puuttunut itsesuojeluvaistoa, ja olen sanonut kyllä, vaikka olen tiennyt tehtävän teettävän kovaa työtä. Olen halunnut tehdä työni aina hyvin ja viedä aloittamani asiat loppuun.”

”Kyllä” Meriläinen sanoi silloinkin, kun tarjoutui mahdollisuus lähteä Montrealin olympialaisiin, vaikka hän odotti kolmesta pojastaan keskimmäistä jo kuudennella kuulla.

Siellä hän pääsi todistamaan **Lasse Virenin** voittoa.

”Se on varmaankin urheilutoimittajan urani rakkain muisto.”

Pohjois-Karjalasta maailman ympäri

Meriläinen kantaa lautasen pöytään ja kehottaa ottamaan croissantia.

”Jos eläisin Polvijärvellä, pöytä olisi täynnä itsetehtyjä leivonnaisia”, hän juttelee.

Sade piiskaa ikkunoita, joita on asunnossa joka puolella. Lasien takana aaltoilee hyinen meri. Lapsuudenkoti Polvijärvellä oli mäellä ja vieressä pulppusi joki – tosin tähän aikaan vuodesta pääsi jo suksilla kouluun.

Luomu oli lapsuudenkodissa itsestäänselvyys, ei valinta. Kotona syöty ruoka kasvoi muutaman metrin päässä, ja vähästä annettiin enemmän tarvitseville. ”Äitini sanoi aina, että ihminen ei ole koskaan liian köyhä auttaakseen muita.”

Kotoa saatu elämänohje kuljetti Meriläisen kehitysyhteistyöhön ja viime vuonna Naisten Pankin vetäjäksi.

Hän on kiertänyt Afrikkaa ja Aasiaa moneen kertaan ja matkoja on vielä paljon edessä. Seuraavan reissun Meriläinen tekee puolisonsa **Pekan** kanssa Aasian kautta Australiaan. Pariskunta haluaisi kiertää koko maapallon, mutta unelma pitänee toteuttaa pätkissä.

”Elämäni on kiireistä eläkkeelläkin.”

Matka ylempään keskiluokkaan

Helsingissä vietetyt vuosikymmenet eivät ole saaneet juuria poikki, ja karjalan murre kuuluu Meriläisen puheessa yhä. Pohjois-Karjalaan hän suuntaa Tuupovaarasta lähtöisin olevan puolisonsa kanssa monesti vuodessa, sillä siellä on sukulaisia ja ystäviä sekä Pekan vanha kotitalo.

”Viihdyn Helsingissä, mutta tietyllä tavalla koen olevani täällä evakko. Ennen kaikkea koen itseni karjalaiseksi.”

Tänä vuonna ilmestyi Meriläisen elämäkerta Tytön tie. Kirjan tekeminen ei ollut hänen ideansa vaan kustantajan.

Aluksi ajatus tuntui Meriläisestä vieraalta.

”Sitten tajusin, että tarinani pointti on siinä, että se on niin tyypillinen ikäpolvelleni. Kirja kuvaa matkan maalta kaupunkiin ja luokkaretken työväenluokasta ylempään keskiluokkaan. Kirjassa näkyy myös Suomen muutos.”

Vaikka tarinan alussa eletään 1950-lukua maaseudulla Itä-Suomessa, missä ovet pidettiin öisin auki ja kirkkoon mentiin hevosella, on moni kaupunkilainenkin samastunut tarinaan.

”Lääkäriperheessä ja Helsingissä kasvaneet ovat tulleet sanomaan, että kirjoitin heidän lapsuudestaan.”

PIIA MATIKAINEN

REETTA MERILÄINEN

HS:n ensimmäinen naispäätoimittaja

Syntyi 1950 Polvijärvellä. Asuu Helsingissä puolisonsa kanssa. **Hyväksyttiin Sanoman** toimittajakouluun 1971, josta valmistui 1972. Opiskeli sitä ennen poliittista historiaa Helsingin yliopistossa. **Aloitti Helsingin** Sanomien urheilutoimittajana 1970-luvulla. **Helsingin Sanomien** päätoimittaja 1991–2011, jonka jälkeen eläköityi. Oli lehden historian ensimmäinen naispäätoimittaja. **Syksyllä 2015** ilmestyi omaelämäkerta Tytön tie. **Naisten Pankin** ohjausryhmän puheenjohtaja vuodesta 2014. **Perhe:** aviomies, kolme aikuista poikaa ja kolme lastenlasta.

RISTIKKO

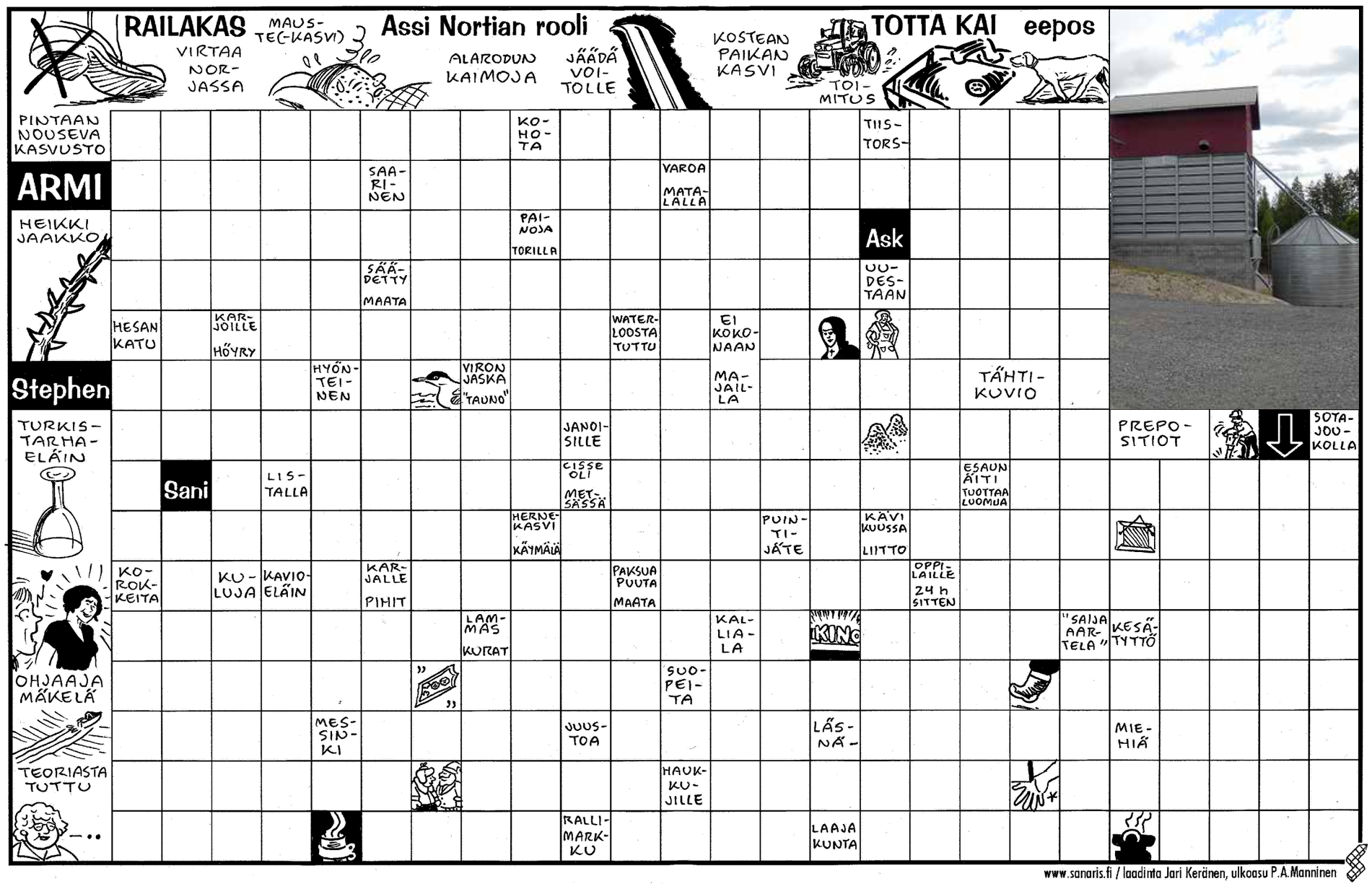

www.sanaris.fi / laadinta Jari Keränen, ulkoasu P.Ä.Manninen

SUDOKU

Taso: Vaikea

			7		6	1		
		2	8			7		3
	7		4				8	
				8	1			
6		1				2		4
			9	2				
	1				9		3	
2		9			8	6		
		7	1		3			

Sudoku-tehtävän 508 ratkaisu.

7	8	6	5	4	3	2	1	9
2	4	1	9	7	8	5	3	6
3	9	5	2	6	1	8	7	4
9	1	4	7	3	5	6	8	2
5	7	2	6	8	4	1	9	3
6	3	8	1	9	2	7	4	5
8	6	7	3	5	9	4	2	1
4	2	3	8	1	6	9	5	7
1	5	9	4	2	7	3	6	8

Tehtävä numero 509.

Täytä ristikko siten, että jokaisella pysty- ja vaakarivillä (ja paksuilla viivoilla rajatuissa 3 x 3 laatikoissa) on jokainen luku yhdestä yhdeksään. Kerran ja vain kerran! Apua Sudokun ratkaisuun osoitteessa: www.sudoku.org.uk

EDELLISEN RISTIKON RATKAISU

									P	O	K	A		S	U	A	T		R	O	P	S
									A	M	I	N		T	U	S	I	N	A	T		O
									H	I	L	J	A	I	N	E	N		K	A	T	U
									A	N	O	A		D	I	A	T		A	V	U	T
										T				S	I	K	L	I		S	A	M	U
M	A	A	R		H	Ö	Y	T	Y		H	A	K	K	U		A	A	T	E			P	
I	L	M	A	V	A		K	A	H	V	A		E	L	I	E	L			M	A	S	U	T
S	A	M	A		M	I	S	S	Ä		V		K	O	P	R	A		V	A	H	A	T	A
U	R	U	T		A	S	I	A	T		A	N	O	P	P	I		M	E	L	A	T		L
T	A	S	O	E	R	O		P	I	E	N	I		P	O	L	I	I	S	I	A	U	T	O
	A			L	A	S	S	E			N	I	M	I		L	I	R	I	T			R	
A	J	U	R	I		I	I	L	I	M	A	T	O		K	I	V	A	T		L	U	U	T
S	A	L	I	N		S	I	I	L	I		A	K	K	U	N	A		T	A	A	K	K	A
K		O	V	A	S	K	A		M	I	T	T	A		V	E	N	Y	Ä		I	S	I	S
O	T	S	O	T		O	T	T	A	A		A	T	E	E	N	A		Ä	Ä	N	I	T	E